

גילוח בחול המועד

כתוב **במשנה** (מועד קטן ג, א): וכך פסק **השו"ע או"ח** בפרק תקל"א
"ואלו מגלחין במועד:

- א)** הבא ממדינת הים. (בזמנם השייט בים היה לוקח ימים ואפילו שבועות, ולא היו תנאים להתגלח ולהסתפר בספינות, והספינה הגיעה ליעדה בחול המועד, ותנאי זה הוא רק אם נסע למסחר או לדבר צורך, אך אם חזר מטיול אסור לו להסתפר במועד)
ב) ומבית השביה. (מי שהיה בשבי אצל האויב, והשתחרר בחול המועד)
ג) והיוצא מבית האסורין. (מי שהיה כלוא בבית סוהר והשתחרר בחול המועד)
ד) והמנודה שהתירו לו חכמים. (שמי שנידו אותו חכמים בבית דין אסור לו להסתפר, וחכמים בטלו לו את הנידוי בחול המועד)
ה) ומי שנשאל לחכם והותר, (מי שנדר נדר שהוא לא יסתפר, ומצא תלמיד חכם בחול המועד שיתיר את נדרו)

ו) והנזיר (שהשלים את ימי נזירותו בחול המועד)

ז) והמצורע העולה מטומאתו לטהרתו: (אם היום השביעי לטהרת המצורע יוצאת בחול המועד, שהרי כתוב בתורה על המצורע "ביום השביעי יגלח את כל שערו")

הרב יצחק רצאבי (בספרו "שולחן ערוך המקוצר" חלק ג' "מועדים" ב"הלכות מלאכה בחוה"מ" עמ' קג - קד) פסק לאסור בזו הלשון:

"אסור להסתפר בחוה"מ, אפילו הסתפר גם בערב יו"ט. [אבל המנויים במשנה (מוע"ק ג, א) לעיל, שלא הספיקו להסתפר לפני החג מותר להם] ... וכן אנשים המגלחים זקנם (באופן שמותר) **אסור להם לגלח בחוה"מ אעפ"י שגילו מערב יו"ט ... אף שדרכם לגלח כל יום יומיים ...** ובמקום דוחק, יש מי שמתיר להסתפר ע"י גוי או ע"י ישראל עני שאין לו מה לאכול"
אולם יש דיונים ארוכים בנושא, שנביא כאן חלק מהם באופן תמציתי ונראה **שיש מתירים** זאת כפי שנראה להן:

א. עפ"י מאמרו של הרב יצחק פחה (**גילוח בחול המועד, תחומין / כרך ב עמ' 121 - 133**)
"... אם נאמר שאיסור **גילוח במועד** מטעם מלאכה היכן מצינו שיאסור מלאכת חוה"מ באוכל נפש, הרי גילוח הוא כאוכל נפש (המאירי והריטב"א והרמב"ן)."

"... היתר הגילוח במועד הוא אך ורק על גילוח הזקן, דאין בו משום איסור מלאכה ולא טורח ואדרבא יש בו בגילוח המועד משום שמחת יו"ט, אבל בתספורת הראש אם לא הסתפר בערב הרגל ועתה ברגל בא לספר ראשו בזה ודאי אסור דהוא מלאכה גמור

"... בנועם חלק כא, דף רנב הביא עדות הרב **שמואל יששכר שפרבר**, שבשיעור אצל הרב יוסף **דוב סולובייצ'יק** לפני 30 שנה התרעם הרב על אלו שלא גלחו, שנראו כאבלים, והתיר הגילוח (הערת הרב יצחק פחה: אכן דעתו של הרב סולובייצ'יק היא שלא רק היתר כאן אלא אף חיוב משום שמחת יו"ט, כן שמעתי מפי חתנו מו"ר הרב א. ליכטנשטיין שליט"א, ראש ישיבת הר-עציון, ואף הוא מסכים לדעתו),

הרה"ג הרב **עובדיה יוסף** שליט"א (בפינת ההלכה בחודש ניסן תשל"ו) פסק שאין למחות ביד המקילין **גילוח במועד**, דיש להם על מי לסמוך,

כדי שהלכה זו תהיה ברורה לפי הדעות שהבאנו זה עלתה לנו באיזון ההלכה שלא יהיה מחלוקת בהיתר הגילוח, ועלתה לנו כעין פשר, **דאין להורות ההיתר לכתחילה**, והנוהג לגלח בחוה"מ אין למחות בידו דיש לו על מי לסמוך.

ב. **הרב מרדכי אליהו:** "מי שרגיל להתגלח יום יום, וכך נהוג בסביבתו הקרובה כך שהימנעות מגילוח תגרום לו לחוש ולהיראות 'מנוול ברגל', רשאי להתגלח בחול המועד והמחמיר שלא להתגלח יש לו על מי שיסמוך" (הגר"מ אליהו יט יח) (פורסם בשבועון "עולם קטן", גליון 221, סוכות ה'תש"ע תחת הכותרת: "הלכות חול המועד", הרב אורי סדן)

ג. תשובת הרב יובל שרלו על שאלה:

השאלה: מזה 10 שנים אני נוהג לא להתגלח בחול המועד. בשלוש השנים האחרונות (לאחר שהתחתנתי וזכיתי ברוך ה' להקים בית בישראל) חזרתי ובדקתי שוב ושוב את נושא ההלכה בעניין גילוח בחול המועד סוכות. אני מבין שהיום מאחר ואנו מתגלחים מידי יום, יש מקום להתיר ואף לחייב גילוח במועד על מנת שלא נלך דווקא במועד מנוולים. מבקש לדעת האם אני יכול מעתה והלאה להתגלח מידי יום ביומו בחול המועד סוכות, או שמאחר ועד עתה במהלך השנים האחרונות נהגתי לא להתגלח, עליי להמשיך בכך.

התשובה: אם אתה הופך את זה למנהג הקבוע מעתה והלאה, בשל העובדה שאתה רואה את זה כהלכה המחייבת, מותר לך, ואין צורך בהתרת נדרים. (אינטרנט)

ד. תשובת הרב חיים דוד הלוי על שאלה:

השאלה: האם לא הגיע הזמן להתיר גילוח במועד?

התשובה: בנושא זה חלוקים חכמי ישראל. חלקם אוסרים וחלקם מתירים. אם סבלך אינו גדול ביותר, כדאי לכבד ולפאר את המועד כדרישת ההלכה במקוריותה. אבל אם אתה חש ומרגיש סבל שזה גורם לך לביטול מצות החג שהיא "ושמחת בחגך והיית אך שמח", שהיא מצוה מן התורה, ומצוה גדולה וחשובה ביותר, רשאי אתה לסמוך על המקילים. (בספרו: "עשה לך רב", כרך א' עמ' קכא – קכב)

ה. תשובת הרב **אליעזר מלמד:** איסור תספורת בחול המועד הוא כדי שלא ידחו את התספורת לחול המועד ויכנסו לחג כשמראיהם מנוול (מכוער), אבל מי שרגיל להתגלח בכל יום או כל כמה ימים, גם כשיתגלח לפני החג לא יועיל לו לחג, ולכן לא שייכת בזה גזירה זו. ומצד איסור מלאכה בחול המועד אין איסור, שכן זה לצורך המועד וכבודו. ואין להקשות ממה שגם למי שהסתפר לפני החג אסור להסתפר בחול המועד, מפני שטעם האיסור, שהרואים לא ידעו שהסתפר לפני החג לכבודו. אבל לעניין גילוח אין שום חשש שהרואים יחשבו שלא התגלח לכבוד החג.

ואין להביא ראיה מדברי אחרונים שלפני כמה דורות, מפני שלא נהגו אז להתגלח בכל יום, וממילא לא היה בזה גנאי להיות לא מגולחים כמה ימים. אבל כאשר יש בזה גנאי, הרי שיסוד הגזירה לאסור תספורת בחול המועד הוא המתיר להתגלח בחול המועד עצמו, ובמיוחד לקראת שבת וחג. (אתר: ישיבה)

ו. **הרב אהרון בדיחי** (רבה של אבן יהודה והסביבה וראש המרכז התורני לאומי "אור יחיאל" בנתניה, בעלון לשבת "אור השבת" גליון 460, סוכות תש"ע, פינת ההלכה) מסכם את המאמר שלו שם כך:

1. מצווה להתגלח ולהסתפר לכבוד יו"ט.
2. מי שלא הספיק לעשות כן קודם החג, אסור להתגלח בחוה"מ, מלבד המנויים במשנה: הבא מדרך רחוקה, היוצא מבית השבי וכו'.
3. מי שגלח זקנו בערב יו"ט, אבל רגיל להתגלח בכל יום, ורוצה להתגלח בחוה"מ, יש לו על מי שיסמוך.

לסיכום:

א. אין איסור מלאכה להתגלח בחוה"מ אלא יש תקנה של חכמים שלא ייכנסו לרגל כשהם מנוולים. כלומר, אסרו גילוח במועד כדי שיזדרזו לגלח לפני המועד ולא יכנסו לחג כשהם מנוולים. אם תתיר להם גילוח בחג יסמכו על כך ולא יתאמצו לעשות זאת לפני החג (המאירי, הריטב"א והרמב"ן, וגם משנה ברורה או"ח תקלא, ג)

ב. רבנו תם אומר שמי שגילח קודם הרגל יכול להתגלח בחוה"מ. ("נודע ביהודה" מהדורה קמא או"ח יג, תנינא ק – קא)

- ג. הטור מקשה על ר"ת: א. לא מוכח שהוא התגלח לפני הרגל. ב. זה לא כתוב בגמרא. (טור או"ח תקל"א)
- ד. הרב משה פיינשטיין אומר שהקושיות של הטור על ר"ת לא שייכות במקרה שרוב בני המדינה מתגלחים כל כמה ימים. ולכן אף פעם לא חל התקנה של חכמים על מדינה שהרוב מתגלחים כל כמה ימים. אבל בכל זאת הוא מחמיר. **הסתייגות של הרב**: "מכל מקום איני נוהג להתיר אלא למי שיש לו צורך ביותר או מצטער ביותר, ואם אחד רוצה לסמוך על זה בשביל היפוי לבד אין למחות בידו כי מעצם הדין מותר". (שו"ת אגרות משה, או"ח א סימן קס"ג)
- ה. הרב משאש אומר שגם במקום שכולם מתגלחים כל יום, לא מוכח שהוא התגלח לפני המועד (תבואות שמ"ש או"ח א' סי' נ"ה).
- ו. הרב סולובייצ'יק אומר שאלו שהתירו להם חכמים להתגלח בחוה"מ, כולל גם אנשים שמתגלחים כל יום, ולכן חובה ומצווה, למי שמתגלח כל יום, להתגלח לכבוד חוה"מ ולכבוד יו"ט. (נפש הרב עמ' קפ"ט)
- ז. הרב עובדיה הדאיה אומר שמכיוון שזה היה נדיר לגלח את הזקן בזמן הש"ס, לא התירו לאלו להתגלח. (ישכיל עבדי ח"ז, ק"א סי' ה)
- ח. הרב אהרון בדיחי "מי שגלח זקנו בערב יו"ט, אבל רגיל להתגלח בכל יום, ורוצה להתגלח בחוה"מ, יש לו על מי שיסמוך"
- ט. הרב צוברי אומר: גם אנשים המגלחים זקנם (באופן שמותר) **אסור להם לגלח בחוה"מ אעפ"י שגילו מערב יו"ט ... אף שדרכם לגלח כל יום יומיים ...** ובמקום דוחק, יש מי שמתיר להסתפר ע"י גוי או ע"י ישראל עני שאין לו מה לאכול"

מקורות:

ספרים הרשומים לעיל

שולחן ערוך המקוצר של הרב צוברי

אתרי

אינטרנט:

דעת,

ישיבת

שילה

אפרתה

<http://www.yshilo.co.il/beitMidrash/shiur.asp?id=448>,

http://efrata.muni.il/_Uploads/272tishrei_web.pdf, הרב שמעון גולן. ועוד